

Sygn. akt II CSKP 1392/22

POSTANOWIENIE

Dnia 22 czerwca 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Zawistowski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Teresa Bielska-Sobkowicz

SSN Grzegorz Misiurek

w sprawie z wniosku T. J., A. J. i M. J.

z udziałem K. K., J. K., H. K. i Gminy L.

o rozgraniczenie,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 22 czerwca 2022 r.,

skargi kasacyjnej wnioskodawców

od postanowienia Sądu Okręgowego w W.

z dnia 16 października 2019 r., sygn. akt XXVII Ca [...],

uchyla zaskarżone postanowienie, znosi postępowanie prowadzone przed Sądem Okręgowym w W. po dniu 24 lutego 2019 r. i przekazuje sprawę Sądowi Okręgowemu w W. do ponownego rozpoznania oraz orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w P. postanowieniem z dnia 19 grudnia 2017 r. dokonał rozgraniczenia pomiędzy działką o nr 66/1, stanowiącą własność A. J., T. J. i M. J. i

działką o nr 68 stanowiącą własność A. K., w oparciu o wskazane w postanowieniu punkty ewidencyjne uwidocznione na mapie sporządzonej przez biegłego C. W.. Ustalił, że działki, których dotyczył wniosek o rozgraniczenie, są położone w miejscowości Z., w powiecie L.. W postępowaniu rozgraniczeniowym prowadzonym w trybie administracyjnym, w zakresie dotyczącym granicy między tymi działkami, nie doszło do zawarcia ugody przed uprawnionym geodetą. Wnioskodawcy nabyli działkę nr 66/1 o powierzchni 1300 m² w 2002 r., a uczestniczka postępowania kupiła działkę nr 68 o powierzchni 2079 m² w 2003 r. Wskazana przez biegłego geodetę granica między działkami nr 66/1 i 68 w przeważającej części pokrywa się z istniejącym ogrodzeniem oddzielającym te działki. Sąd Rejonowy wskazał, że granica ustalona w postanowieniu z dnia 19 grudnia 2017 r. jest granicą prawną pomiędzy działkami nr 66/1 i 68. Jest też granicą odpowiadającą stanowi ostatniego spokojnego posiadania.

Sąd Okręgowy w W. postanowieniem z dnia 16 października 2019 r. oddalił apelację wnioskodawców. Podzielił i przyjął za własne ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji. Stwierdził, że stan prawny przebiegu granicy pomiędzy działkami nr 66/1 i 68 wynika z aktu uwłaszczenia wydanego wobec poprzedników prawnych wnioskodawców i uczestniczki postępowania, który uregulował stan prawny nabytych od nich nieruchomości na dzień 4 listopada 1971 r. Wskazał, że w świetle art. 153 k.c. niedopuszczalne jest dokonanie rozgraniczenia na podstawie ostatniego stanu spokojnego posiadania albo wszelkich okoliczności, dopóki możliwe jest ustalenie przebiegu granicy nieruchomości na podstawie stanu prawnego. Zasadnie zatem Sąd Rejonowy orzekł o rozgraniczeniu kierując się przesłanką stanu prawnego. Sąd Okręgowy uznał, że zastosowanie tego kryterium rozgraniczenia było uzasadnione w świetle dokonanych w sprawie ustaleń faktycznych.

W skardze kasacyjnej uczestnicy postępowania zarzucili naruszenie art. 174 § 1 pkt 1 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. oraz art. 379 pkt 2 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. Wnieśli o uchylenie zaskarżonego postanowienia, zniesienie postępowania przed Sądem Okręgowym w W. i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W skardze kasacyjnej podniesiono, że uczestniczka postępowania A. K. zmarła w lutym 2019 r. Potwierdza to dołączony do skargi kasacyjnej akt zgonu

A. K. . Nie budzi zatem wątpliwości, że uczestniczka postępowania zmarła po wydaniu postanowienia Sądu pierwszej instancji zaskarżonego apelacją. Uwzględnienie tej okoliczności było konieczne na etapie postępowania apelacyjnego, przed wydaniem orzeczenia przez Sąd drugiej instancji. W świetle art. 174 § 1 pkt 1 k.p.c. sąd w razie śmierci strony (uczestnika postępowania w postępowaniu procesowym) zawiesza z urzędu postępowanie w sprawie. Zgodnie z art. 180 § 1 pkt 1 k.p.c. postępowanie zawieszone na podstawie art. 174 § 1 pkt 1 k.p.c. sąd podejmuje z urzędu, z chwilą zgłoszenia się lub wskazania następców prawnych zmarłego albo z chwilą ustanowienia we właściwej drodze kuratora spadku. Powyższe uregulowanie wyklucza możliwość prowadzenia postępowania z udziałem osoby zmarłej, jako strony (uczestnika postępowania). Sąd Okręgowy dokonał zawiadomienia o rozprawie wyznaczonej na dzień 16 października 2019 r. na adres zmarłej wcześniej uczestniczki postępowania i przeprowadził rozprawę w tym dniu formalnie z jej udziałem, co znalazło wyraz w sposobie oznaczenia kręgu uczestników postępowania w postanowieniu z dnia 16 października 2019 r. Było to zapewne wynikiem braku wiedzy Sądu Okręgowego o śmierci uczestniczki postępowania. Nie zmienia to jednak oceny, że prowadzenie nadal postępowania formalnie z jej udziałem stanowiło naruszenie przepisów postępowania. Prawidłowe ukształtowanie strony podmiotowej postępowania są - dowego należy bowiem do podstawowych wymogów procesowych. Istotną rolę odgrywają w tym zakresie przepisy regulujące zdolność sądową i zdolność procesową. Artykuł 64 § 1 k.p.c. stanowi, że zdolność sądową mają osoby fizyczne i prawne. Zdolności sądowej nie ma zatem osoba zmarła.

W skardze kasacyjnej wskazano również zasadnie, że charakter postępowania, w którym wydano postanowienie zaskarżone skargą kasacyjną nakazuje stwierdzić, że interesy wnioskodawców i zmarłej uczestniczki postępowania były sprzeczne. Uwzględnienie sytuacji prawnej spadkobierców zmarłej A. K. przemawiało zatem za koniecznością zapewnienia im możliwości

uczestniczenia w postępowaniu, w którym była rozpoznawana apelacja wnioskodawców.

Brak zdolności sądowej strony stanowi podstawę nieważności postępowania (art. 379 pkt 2 k.p.c.). Jak wyżej wskazano uczestniczka postępowania A. K. utraciła zdolność sądową z chwilą śmierci. Z uwagi na prowadzenie postępowania przed Sądem drugiej instancji formalnie z jej udziałem postępowanie to toczyło się w warunkach nieważności postępowania, co uzasadniało zarzut naruszenia art. 379 pkt 2 k.p.c. Z tych względów zaskarżone postanowienie podlegało uchyleniu na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c.

[as]

jw